

8. SINIF

ALTIN NOTLAR

T.C. İNKILAP TARİHİ ve ATATÜRKÇÜLÜK

AHMET KARTAL- MUSTAFA PETEK

I. DÖNEM I.ÜNİTE DERS NOTU
SINAV ÖNCESİ **NARTEST** HEDİYESİDİR!

BİR KAHRAMAN DOĞUYOR

Kazanımlar

- Avrupa'daki gelişmelerin yansımaları bağlamında Osmanlı Devleti'nin yirminci yüzyılın başlarındaki siyasi ve sosyal durumunu kavrar.
- Mustafa Kemal'in çocukluk ve öğrenim hayatından hareketle onun kişilik özelliklerinin oluşumu hakkında çıkarımlarda bulunur.
- Gençlik döneminde Mustafa Kemal'in fikir hayatını etkileyen önemli kişileri ve olayları kavrar.
- Mustafa Kemal'in askerlik hayatı ile ilgili olayları ve olguları onun kişilik özellikleri ile ilişkilendirir.

Avrupa ve Osmanlı Devletindeki Gelişmeler

1. Kazanım: Avrupa'daki gelişmelerin yansımaları bağlamında Osmanlı Devleti'nin yirminci yüzyılın başlarındaki siyasi ve sosyal durumunu kavrama.

Gelişen Avrupa

Asırlardır İslam Medeniyetinin gerisinde kalan ve "karanlık çağı" yaşayan Avrupa XV. Yüzyılın ortasından itibaren hızla gelişmeye başlamıştı. Bu gelişim ve değişimin yaşanmasına, Avrupa'nın güç kazanmasına neden olan gelişmeler ise şunlardır;

- ◆ **Coğrafi keşifler** ile yeni kıtalar keşfeden Avrupalı devletler bu bölgelerdeki kaynakları kendi ülkelerine taşıyarak zenginleştiler.
- ◆ Avrupa'da ekonomik kalkınmayla birlikte bilim, sanat ve edebiyat da hızla gelişmesi ile **Rönesans** ortaya çıktı. Akıl ve bilim ön plana çıkıp, dogmatik düşünceler sorgulanmaya başlandı.
- ◆ **Reform** adı verilen sürecin ardından ise Katolik Kilisesi kendisini düzeltmek, siyasi ve ilmî alanlardan elini çekmek zorunda kaldı.
- ◆ Aklın ve bilimin rehberliğinde hızla gelişmenin sonucunda ile **Aydınlanma Çağı** yaşandı.
- ◆ Sermaye ve bilgi birikiminin artması ise **Sanayi İnkılabını** doğurdu.

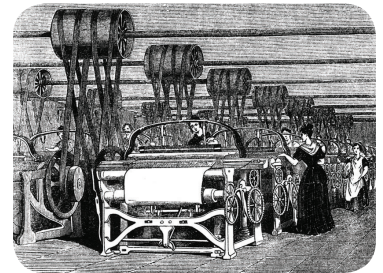
Sanayi İnkılabı: 18.yy'da İngiltere'de başlayıp sonrasında Batı Avrupa'ya yayılmış, yeni üretim tekniklerinin geliştirildiği ve buharlı makinelerin kullanımının başladığı döneme sanayi inkılabı adı verilir.

Sanayi İnkılabının Sonuçları

1. Küçük atölyelerin yerini büyük fabrikalar, kas gücünün yerini ise makine gücü aldı.
2. Üretimdeki artışa bağlı olarak **hammadde ve pazar** ihtiyacı artınca sanayileşmiş ülkeler arasında sömürgecilik yarışı da hız kazandı.
3. Sömürgecilik yarışında İngiltere ön sırada yer aldı. Sömürgecilik yarışının tetiklediği hammadde ve Pazar yarışı ise ülkeleri I. Dünya Savaşı'na sürükledi.
4. Kırsal kesimden kentlere göçler yaşandı.
5. İşçi haklarını korumak amacı ile sendikalar kuruldu.

Sanayi İnkılabının Osmanlı Devleti Üzerindeki Etkileri

1. Teknolojisi hızla gelişen Avrupa'yı takip edemeyen Osmanlı Devleti Sanayi İnkılabından olumsuz yönde etkilenmiştir.
2. Kapitülasyonlarında etkisiyle Avrupa'nın ucuz fabrika mamulleri ile rekabet edemeyen Osmanlı Devleti'nde el tezgâhları kapatılmaya başlamıştır.
3. Ülkede işsiz kalanların sayısında artış gözlemlenmiştir.

- Ekonomik açıdan zarar gören Osmanlı Devleti'nde siyasi çöküşte hızlanmıştır.
- Osmanlı Devleti yer altı ve yer üstü kaynaklarıyla Avrupalı devletler için iyi bir ham madde ve pazar kaynağı olarak görüldü.

NE SORULUR? NASIL ÇÖZÜLÜR?

İngiltere'de ortaya çıkan ve kısa sürede Avrupa'ya yayılan Sanayi İnkılabı sonucunda sanayileşen Avrupalı devletler ucuz ve seri üretime geçtiler. Bu ürünleri Osmanlı topraklarında kolaylıkla satma imkânına kavuştular.

Yukarıda anlatılan durumun Osmanlı ülkesinde hangi seçenekteki sonucu ortaya çıkarması beklenmez?

- Küçük el tezgâhlarının sayısında önemli oranda düşüş yaşanmasına
- Ülke pazarlarının Avrupa'dan gelen mallar ile dolması
- Ülke içinde ayrılıkçı ayaklanmaların olması
- Osmanlı Devleti'nin üretiminde artış meydana gelmesi

CEVAP: Sorunun metninde verilen bilgiler incelendiğinde Sanayi İnkılabının Osmanlı Devleti üzerindeki etkileri ile ilgilidir. Soruda Sanayi İnkılabı ile ilgili olmayan bir durum aranmaktadır. A,B ve D seçeneği Sanayi İnkılabının Osmanlı Devleti ile ilgili sonuçlarını anlatan bilgiler içermektedir. C seçeneği ise Osmanlı Devleti'nin çok uluslu yapısı ile ilgili olup, bu seçenekte Fransız İhtilali ile ortaya çıkan milliyetçilik akımlarının Osmanlı Devleti üzerindeki sonuçlarından bahsedilmektedir. Doğru cevap **C** olur.

Fransız İhtilali

Krallıkla yönetilen halkın Fransa'da ağır vergiler ödemesi, halkın hak ve özgürlüklerinin kısıtlanması ve yönetimde söz sahibi olmaması nedenlerine bağlı olarak Fransız halkının ayaklanarak krallık yönetimine son vermesine neden olaydır.

Fransız İhtilali'nin Sonuçları

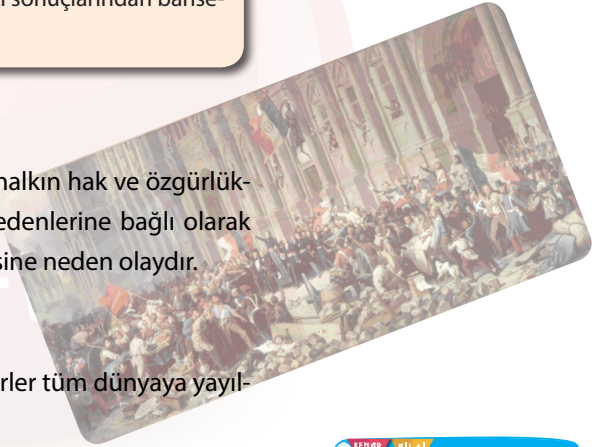
- Milliyetçilik, hürriyet, eşitlik, adalet, demokrasi gibi fikirler tüm dünyaya yayıldı.
- Bünyesinde birden çok milleti barındıran imparatorluklar milliyetçilik akımlarının etkisi ile yaşanan azınlık isyanları sonucunda dağıldı.

Fransız İhtilali'nin Osmanlı Devleti Üzerindeki Etkileri

- Çok uluslu bir yapıya sahip olan Osmanlı Devleti'nde yaşayan azınlıklar, milliyetçilik akımının etkisi ile devlete isyan ettiler. Özellikle Balkan coğrafyasında yaşana bu isyanlar bölgede huzur ve toprak kaybına neden oldu.
- Fransız İhtilali'nin ülkede ortaya çıkardığı olumsuz durumu ortadan kaldırmak için çaba gösteren Osmanlı aydınları çeşitli fikir akımları ortaya atmıştır.
- Fransız İhtilali ile Osmanlı ülkesinde demokrasi, eşitlik, adalet gibi fikirlerin yayılmasına bağlı olarak Tanzimat ve Islahat Fermanı'nın yayımlanması ve Meşrutiyetin ilan edilmesi gibi gelişmeler yaşandı.

1

Sanayi İnkılabının olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak isteyen Osmanlı Devleti, Batılı devletlerden borç almak zorunda kalmış, borçların faizleri ödenemeyince 1881'de "Düyun-u Umumiye İdaresi" adını taşıyan kuruluş oluşturuldu. Bu kurum devletin ekonomik bağımsızlığının kaybettiğinin göstergesidir.

2

Milliyetçilik akımının etkisi ile Osmanlı Devleti'ne karşı ilk isyan eden azınlık **Sırp** olurken bu isyan neticesinde Osmanlı Devleti'nden ayrılarak bağımsızlığını ilk ilan eden azınlık **Yunanlar** olmuştur.

NE SORULUR? NASIL ÇÖZÜLÜR?

Fransız İhtilali ile tüm dünyaya yayılan fikir akımlarından biri de milliyetçiliktir. Milliyetçilik fikri Osmanlı Devleti gibi içinde farklı ulusları barındıran imparatorlukları bazı sıkıntılar içine sokmuştur. Osmanlı Devleti'nde özellikle Balkanlar'da etkili olan bu akıma bağlı olarak isyanlar baş göstermiş, Sırp, Rum, Bulgar gibi milletler Osmanlı'ya karşı ayaklanmışlar ve bağımsızlıklarını kazanmışlardır.

Bu bilgilere bakıldığında;

- I. Milliyetçilik akımları sonucunda yaşanan gelişmeler Osmanlı Devleti'nin sınırlarının daralmasına neden olmuştur.
- II. Fransız İhtilalinin etkileri Osmanlı Devleti ile sınırlı kalmamıştır.
- III. Osmanlı topraklarında yaşanan ayrılıkçı ayaklanmalar sadece Balkan coğrafyasında etkili olmuştur.

yargılarından hangilerine ulaşamaz?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III

CEVAP: Metinde verilen bilgiler incelendiğinde Sırp, Rum, Bulgar gibi azınlıkların bağımsızlıklarını kazanması Osmanlı sınırlarının daraldığının ispatıdır. Milliyetçilik akımlarının imparatorlukları etkilemesi Fransız ihtilalinden sadece Osmanlı'nın etkilendiğini gösterir. Fakat parçada geçen "Balkanlar'da etkili olan" ifadesi Fransız ihtilalinin sadece Balkan coğrafyasında etkili olduğunu göstermez. Soruda ulaşamaz bilgi arandığı sorunun doğru cevabı **C** seçeneği olur.

1876'da ilan edilen Kanun-u Esasi ile Türk tarihinde ilk defa anayasal düzene geçilmiş oldu.

Mebusan Meclisi'nde görev yapan vekillerin halk tarafından seçilmesi halkın ülke yönetiminde etkin olduğunun yani milli egemenlik anlayışının kanıtıdır.

Osmanlı Devleti Yeniden Yapılanmaya Çalışıyor

1789 Fransız İhtilali sonrasında yayılan milliyetçilik akımı da Osmanlı Devleti'ni olumsuz etkiledi. Milliyetçilik akımı Osmanlı'da yaşayan azınlıklar arasında bağımsızlık hareketleri doğurdu ve devleti parçalanma tehdidiyle karşı karşıya bıraktı. Osmanlı Devleti, dağılma hâlindeki azınlıkları birtakım yeniliklerle bir arada tutmak için çaba gösterdi. Bu yenilikler şunlardır;

1. **Tanzimat Fermani:** 1839'da ilan edilen ferman ile bütün ülke halkı için eşit haklar, mal ve can güvenliği sağlama amacına ulaşılmak istendi. Din ve milliyetleri ne olursa olsun haklar açısından eşit bir Osmanlı milleti oluşturmaya çalışıldı ise de başarılı olunmadı.
2. **Islahat Fermani:** 1856'da Avrupalı devletlerin de baskısıyla yayınlandı. Fermanın amacı, Müslüman olmayan Osmanlı topluluklarının Müslümanlarla her yönden eşitliğini sağlamaktır. Azınlık hakları Müslümanlarla eşit hâle getirildi. Buna rağmen azınlık isyanları önlenemedi.
3. **I. Meşrutiyet'in İlanı:** 1876'da ilan edilen Meşrutiyet ile ülke yönetimine halkta ortak oldu. Halkın seçtiği Mebusan Meclisi oluşturuldu. Kanun-ı Esasi'nin ilan edilmesiyle bütün ülke halkını eşit vatandaş sayan anayasa kabul edilmiş oldu. 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı'nın çıkması üzerine padişah II. Abdülhamit tarafından Mebusan Meclisi kapatılınca meşrutiyet dönemi sona ermiştir. Dönemin Padişahı İkinci Abdülhamit, 1908'e kadar meclis ve anayasa olmadan ken-

dine özgü bir anlayışla ülkeyi tek başına yönetmiştir.

4. **II. Meşrutiyet'in İlanı:** Özellikle İttihat ve Terakki Cemiyeti tarafından uygulanan baskılar sonucu padişah II. Abdülhamit, otuz yıl aradan sonra Mebusan Meclisini yeniden açtı. Böylece meşrutiyet yeniden uygulanmaya başladı. 1909'da çıkan ve meşrutiyet yönetimine son vermeyi hedefleyen 31 Mart İsyanı'nın bastırılmasından sonra İkinci Abdülhamit tahttan indirildi ve anayasanın maddeleri değiştirildi. Yapılan değişiklikler sonucu padişahın yetkileri kısıtlanırken meclisin yetkileri artırıldı. Ülke yönetiminde İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin etkisi her geçen gün artmaya başladı.

NE SORULUR? NASIL ÇÖZÜLÜR?

1. Osmanlı Devleti'nde 1800'lü yılların ikinci yarısından itibaren etkili olmaya başlayan ve adına "Jön Türkler" denilen bir grup aydın azınlıkların çıkardığı isyanların nedeni olarak ülke yönetiminde tek kişinin hâkim olmasını gösteriyorlardı. Onların düşüncesine göre demokratik bir seçim yapılmalı, halkın oyları ile seçilmiş bir meclis oluşturulmalı, padişah ülkeyi bu meclisle birlikte yönetmeliydi. Ayrıca kişi hak ve hürriyetlerinin korunması için bir anayasa çıkarılmalı ve ülkedeki tüm işleyiş bu anayasaya bağlı olarak yürütülmeliydi.

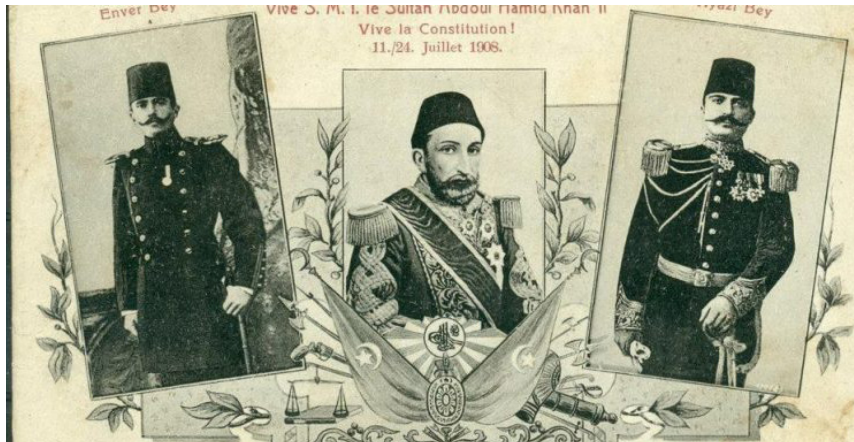
Bu bilgilere bakıldığında Jön Türkler hakkında;

- I. Ülke yönetiminde halkın egemen olması gerektiğini savunmuşlardır.
- II. Kişi hak ve özgürlüklerinin anayasal güvence altına alınmasını istemişlerdir.
- III. Azınlıkların ülkeye bağlılığının artması için ülkede demokratik bir anlayışının hüküm sürmesinin gerektiğine inanmışlardır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) I,II ve III

CEVAP: Metinde verilen bilgiler incelendiğinde Jön Türklerin Osmanlı Devleti'nin kurtuluşuna giden yol olarak demokratik adımlar atılması gerektiğini düşündüklerini görmekteyiz. Halkın seçimleri ile oluşan bir meclisin varlığı ülke yönetiminde halkın hâkim olmasını gösterir. Ülkede anayasanın olması devletin kişi hak ve hürriyetlerinin yasal bir güvence altında olduğunun kanıtıdır. Azınlıkların devletten kopmaması için ülkede demokrasinin varlığının şart olduğu parçadaki anlatımdan ulaşılan diğer bir bilgidir. Bu durumda bu metinde verilen bilgiler doğrultusunda bütün öncüllerdeki yargıların ulaşılabilir olduğu görülür. Sorunun doğru cevabı **D** seçeneği olur.

Osmanlı Devleti'ni Dağılmaktan Kurtarmak İçin Ortaya Atılan Fikir Akımları

Osmanlı Devleti'nin çöküntüye sürüklendiği dönemde devletin varlığını sürdürmek ve dağılmasını önlemek için bazı fikir akımları geliştirilmiştir. Osmanlı yöneticileri ve aydınlarının öncülük ettiği fikir akımları şunlardır;

Osmanlıcılık: Osmanlı Devleti sınırları içinde yaşayanları hangi din ve milletten olursa olsun kaynaştırarak bir "Osmanlı Milleti" oluşturmayı amaçlamıştır. Milliyetçilik akımlarının Osmanlı Devleti içindeki olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak için ortaya atılmıştır. Osmanlı milletinin içindeki herkesin aynı hak ve sorumluluklara sahip olacağını belirten düşünce "Osmanlı vatandaşlığı" vurgusu yapmıştır. Bu düşüncüyü hayata geçirmek için ülke içinde daha demokratik bir anlayışın hâkim olması gerektiğine inanan düşünce doğrultusunda Tanzimat ve Islahat Fermanları ilan edilmiş, Meşrutî yönetime geçilmiştir.

İslamcılık : Bu düşünce sistemine göre ile Müslüman milletlerin Osmanlı Halifesi etrafında birleştirilmesi amaçlanmıştır. Bu akıma göre; toplumun temel direği dindir. Din ile millet birdir. Hangi milletten olurlarsa olsun bütün Müslümanların, halifenin etrafında birleşmesi gerekir. II. Abdülhamit tarafından da desteklenmiş, 1908'den sonra daha da gelişmiştir. Ancak bütün çabalara rağmen İslamcılık akımı çok taraftar toplayamamış, siyasî gelişmelerle etkinliğini yitirmiştir.

Batıcılık : Bu akımı savunan aydınlar, devletin ancak Batılılaşarak kurtulabileceğini savunmuştur. Yalnız siyasî alanda değil sosyal ve ekonomik alanda da değişikliklerin olmasını gerektiğini savunan batıcılık savunucuları, Avrupa'daki gelişmelerin örnek alınarak devletin modernleştirilmesi gerektiğini düşünmüşlerdir.

Türkçülük : Mehmet Emin Yurdakul, Ziya Gökalp gibi aydınlarca savunulan bu fikir Osmanlıcılık akımının toplumu birleştirme yönündeki çabalarının başarısız olması üzerine ön plana çıkarmıştır. Bu düşünce akımını savunanlara göre devlet; ancak dili, dini, soyu ve ülküsü bir olan topluma dayanarak ayakta durabilirdi. Bunun için Osmanlı Türklerine ulusal bilinç kazandırılmalıydı.

Bir grup Jön Türk lideri, (soldan sağa: Ahmet Rıza Bey, Nazım Efendi, M. Ali Paşa, Sezayi Bey, Ahmet Saib Bey)

6

Balkan Savaşları'nda Balkan uluslarının Osmanlı Devleti'ne karşı savaşmaları sonucunda Osmanlıcılık fikir akımı geçerliliğini tamamen kaybetmiştir.

7

İslamcılık fikri, I. Dünya Savaşı sırasında Müslüman Arapların İngilizler ile işbirliği yaparak Osmanlı Devleti'ne karşı savaşması üzerine etkisini yitirmiştir.

8

Tevfik Fikret gibi aydınlarca savunulan bu düşünce akımı Osmanlı Devleti'ni çöküşünü durduramamış ancak Atatürk Dönemi'nde inkılaplar yapılırken de etkili olmuştur.

9

Türkçülük fikri, Millî Mücadele'nin kazanılmasında da etkili olmuştur.

NE SORULUR? NASIL ÇÖZÜLÜR?

I. Osmanlıcılık

Osmanlı Devleti sınırları içinde yaşayanları hangi din ve soydan olursa olsun kaynaştırarak bir "Osmanlı Milleti" oluşturmayı amaçlamıştır. Milliyetçiliğe dayalı hareketleri durdurup devletin bütünlüğünü sağlamayı düşünmüştür.

II. İslamcılık

Devleti kurtarmak için İslamiyet kuralları bütünüyle devlet ve toplum hayatına uygulanmalıdır. Osmanlı padişahı aynı zamanda Müslümanların halifesi olduğu için kurulacak İslam birliği ile Osmanlı Devleti eski güçlü ve saygın hâline kavuşturacaktır.

III. Batıcılık

Avrupa'da bilim ve teknolojiye yaşanan hızlı gelişmeler bazı Osmanlı aydınlarının yönünü Batı'ya dönmesine neden oldu. Bu aydınlar Avrupa'daki gelişmelerin örnek alınarak devletin modernleştirilmesi gerektiğini düşünüyorlardı.

IV. Türkçülük

Devlet dili, dini, soyu ve ülküsü bir olan topluma dayanarak ayakta durabilirdi. Bunun için Osmanlı Türklerine ulusal bilinç kazandırılmıyordu. Bu bilinç Türk ulusuna siyasi bir canlılık getirir, milliyetçi ismanlarla dağılmakta olan devlet kurtarılabilirdi.

Osmanlı Devleti'ni dağılmaktan kurtarmak için 19 ve 20. Yüzyıllarda ortaya atılan fikir akımları ile ilgili bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Bu bilgilere göre Müslüman olan Arapların I. Dünya Savaşında İngilizler ile işbirliği yapıp Osmanlı Devleti'ne karşı savaşması hangi fikir akımlarının Araplar arasında etkisini kaybettiğini gösterir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) II ve IV D) I ve II

CEVAP: Osmanlı Devleti sınırları içinde yaşayan Müslüman Arapların İngilizler ile işbirliği yapması öncelikle İslamcılık düşüncesinin Araplar arasında etkisini yitirdiğini kanıtlar. Bunun yanında Araplar Osmanlı topraklarında yaşayan bir azınlık olduğundan onların toplumsal birlikteliğe ve Osmanlı vatandaşlığı anlayışına aykırı davranışlar içinde girmesi Osmanlıcılık düşüncesinin Arap milleti için etkisini kaybettiğini gösterir. Sorunun doğru cevabı **D** seçeneği olur.

Ziya Gökalp

Mehmet Emin Yurdakul

Mustafa Kemal'in Çocukluk Dönemi ve Öğrenim Hayatı

2. Kazanım: Mustafa Kemal'in çocukluk ve öğrenim hayatından hareketle onun kişilik özelliklerinin oluşumu hakkında çıkarımlarda bulunma

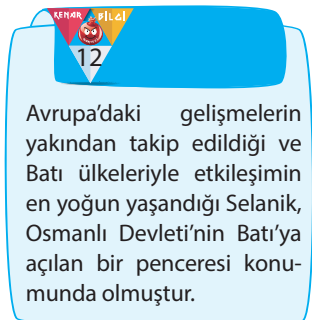
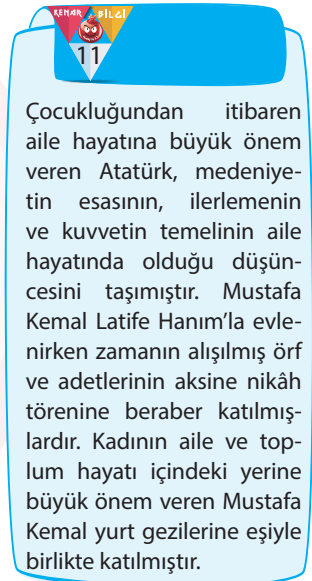
Mustafa Kemal, Osmanlı Devleti'nin en sıkıntılı döneminde yine Osmanlı Devleti'nin en sıkıntılı bölgelerinden biri olan Balkanlar'da, o zamanlar bir Osmanlı sancağı olan Selânik'te, 1881 tarihinde orta gelirli bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Babası Ali Rıza Efendi, askerlik, gümrük memurluğu ve ticaretle uğraşmıştır. Annesi Zübeyde Hanım ise okuma-yazma bilen bir ev hanımıdır. Zübeyde Hanım, yaşadığı dönemde az sayıda okuma yazma bilen Osmanlı kadınlarından biri olmasından dolayı çevresinde "Zübeyde Molla" olarak anılırdı. Soyuları, Anadolu'dan Rumeli'ye iskân ettirilen Kocacık Türklerine dayanmaktadır.

Mustafa Kemal'in Fatma, Ömer, Ahmet, Makbule ve Naciye adında beşkardeşi olmuştur. Ancak bunlardan Makbule dışındaki kardeşleri küçük yaşta yaşamlarını yitirmişlerdir. Mustafa, yedi yaşındayken babasını kaybedince Zübeyde Hanım, çocuklarıyla birlikte kardeşinin çalıştığı çiftlik evine taşınmış, bu durum Mustafa'nın eğitim hayatının bir süre aksamasına neden olmuştur. Eğitime önem veren ve kültürlü bir insan olan Zübeyde Hanım oğlunun okuldan uzak kalmasına üzül-müştür. Bir süre sonra onu Selânik'teki halasının yanına göndererek Mustafa'nın eğitimine devam etmesini sağlamıştır. Babasının ölümü sonrasında karşılaştığı zorlukların üstesinden gelmesi, küçük yaşta geleceği ile ilgili kararlar alıp aldığı kararların arkasında durması Mustafa'nın kişiliğinin şekillenmesine etkili olan bazı yönleridir.

Mustafa; sevgi, saygı ve dayanışma duygularının yoğun olduğu bir aile ortamında yetişmiştir. Aile hayatına önem veren Atatürk ömrü boyunca annesi Zübeyde ve kardeşi Makbule Hanım'ı korumuş, kollamıştır.

SELÂNİK

Mustafa'nın doğduğu Selânik, önemli bir liman şehriydi. Demir yolu ile de Belgrad, Manastır ve İstanbul gibi önemli şehirlere bağlı olması Selânik'in hem Batı ile etkileşimini kolaylaştırmış hem de sosyal ve kültürel yönden gelişmesine zemin hazırlamıştır. Avrupa'da çıkarılan gazete, dergi ve kitaplardaki fikirler çok uluslu yapıya sahip olan Selânik aracılığı ile Osmanlı ülkesine yayılıyordu.

NE SORULUR? NASIL ÇÖZÜLÜR?

Mustafa Kemal'in doğduğu ve çocukluk yıllarını geçirdiği Selanik şu özellikleri taşımaktadır;

- I. Farklı millet ve inanıştan insanlar bir arada yaşamıştır.
- II. Önemli bir liman kenti özelliği taşımıştır.
- III. Zengin bir basın-yayım hayatı teşekkül etmiştir.
- IV. Toplum yapısı farklı din, ırk ve etnik yapıdan oluşmuştur.

Yukarıda verilen özelliklerin hangisi ya da hangileri Selanik'in sosyal yönüne işaret etmektedir?

- A) I,III ve IV B) I ve IV C) II ve III D) III ve IV

CEVAP: I. Öncülde belirtilen farklı milletlerin bir arada yaşaması sosyal yapı ile ilgili bir durumdur. II. Öncüldeki durum kentin ekonomik özelliğidir. III. Öncüldeki zengin bir basın-yayım hayatı olması kültürel bir durumu anlatır. IV. Öncüldeki toplum yapısının farklı din ve ırklardan oluşması sosyal yapıyı anlatır. Selanik'in sosyal yönüne işaret eden özellikler I ve IV. Öncüller olduğundan doğru cevap **B** seçeneği olur.

MUSTAFA KEMAL'İN OKULLARI

Okulun Adı	Faaliyetler
Mahalle Mektebi	Annesinin isteği ile kısa bir süre gittiği bu okul geleneksel tarzda ve genellikle dini tarzda eğitim veren bir okuldu.
Şemsi Efendi Mektebi	Yeni yöntemlerle eğitim veren bu okul okuma-yazma faaliyetlerini kolaylaştırıcı eğitim materyallerinin de kullanıldığı bir kurumdu. Mustafa Kemal, bu okula devam ederken babasını kaybetti. Ali Rıza Efendi'nin vefatından sonra geçim sıkıntısı çeken Zübeyde Hanım, erkek kardeşi Hüseyin Ağa'nın çalıştığı Langaza'da bulunan Rapla çiftliğine taşındı. Mustafa Kemal'in eğitimi yarım kaldı.
Selanik Mülkiye Rüştiyesi	Buradaki eğitimi çok uzun sürmedi. Arapça öğretmeni Kaymak Hafız ile sorun yaşaması üzerine Selanik Mülkiye Rüştiyesinden ayrıldı ve Selanik Askeri Rüştiyesine geçmeye karar verdi.
Selanik Askeri Rüştiyesi	Mustafa'nın asker olmasını istemeyen annesinden gizlice okulun sınavına girdi ve sınavı kazandı. 1893-1895 seneleri arasında Selanik Askeri Rüştiyesinde eğitim gördü. Zekâsı ve üstün yetenekleriyle arkadaşları arasında hemen fark edildi. Sınıf çavuşluğu ve müzakerecilik gibi önemli görevlere seçildi. Matematik öğretmeni ona Kemal adını bu okulda verdi.
Manastır Askeri İdadisi	Burada Osmanlı Devleti'nin farklı şehirlerinden ve toplumsal kesimlerinden gelen öğrencilerle tanıştı. Tarih öğretmeni Mehmet Tevfik Bilge sayesinde ise Türk tarihine olan ilgisi arttı. İleride önemli bir hatip ve şair olacak arkadaşı Ömer Naci sayesinde edebiyata ve hitabet sanatına ilgi duydu, Namık Kemal ve Tevfik Fikret'in eserlerini okudu. Özellikle Namık Kemal'in eserlerindeki vatan sevgisi ve hürriyet düşüncesinden çok etkilendi. Fransız aydınları J.J. Russo, Voltaire ve Montesku'nun eserlerini okumaya başlayınca milliyetçilik, eşitlik, özgürlük ve ulusal egemenlik kavramlarıyla tanıştı.

MUSTAFA KEMAL'İN FİKİR HAYATINI ETKİLEYEN OLAYLAR VE KİŞİLER

KAZANIM-3

Gençlik döneminde Mustafa Kemal'in fikir hayatını etkileyen önemli kişileri ve olayları kavrama

A. Doğup Büyüdüğü Ortamın Mustafa Kemal'in Fikir Hayatına Etkisi

✓ Mustafa Kemal yeni fikirlere karşı açık olan bir ortamda yetişti. Mustafa Kemal'in farklı kültürleri tanınmasında, kendini geliştirmesinde, yenilikçi ve açık görüşlü bir insan olmasında Selanik şehrinin büyük bir etkisi vardır.

✓ Aynı zamanda bir ordu merkezi olan Selânik, devletin geleceğinden kaygı duyan aydınların toplanıp gazeteler çıkardığı, cemiyetler kurduğu ve tartışmalar yaptığı siyasi bir merkezdi. Bu durum Mustafa Kemal'in memleket

sorunlarını yakından takip etmesini sağlamıştır. Siyasi faaliyetler içinde olan İttihat ve Terakki'ye burada üye olmuş, II. Meşrutiyet'in ilanını da bu şehirden izlemiştir.

✓ Yetiştığı aile ortamı, küçük yaşta babasız kalması, annesi ve kız kardeşi ile yaşadığı güçlükler Mustafa Kemal'e zorluklar karşısında mücadele azmi kazandırmıştır. Karşılaştığı zorlukların üstesinden gelmesi, küçük yaşta geleceği ile ilgili kararlar alması ve aldığı kararların arkasında durması yine çocukluk yıllarından miras kalan özelliklerinden bazılarıdır.

✓ Lise yıllarının geçtiği Manastır şehrinde farklı etnik gruplar arasında "milliyetçilik" akımı oldukça yaygındı. Bu durum Mustafa Kemal'de milliyetçilik duygusunu oluşturdu. Ayrıca; Manastır'da basın ve yayın faaliyetleri oldukça canlıydı. Bu durum Mustafa Kemal'in Avrupa'yı yakından izlemesini kolaylaştırmıştır.

✓ Vatan şairi Namık Kemal'in, eserlerinde özellikle milliyetçiliği savunan Mehmet Emin Yurdakul'un şiirlerini ve Aydınlanma Çağı düşünürlerinin eserlerini Manastır'daki öğrencilik yıllarında okudu. Bu durum; Mustafa Kemal'in bir yandan Türk tarihi ve kültürü ile beslenirken diğer yandan akıl ve bilime dayalı düşünce sistemini kavramasını sağlamıştır.

Ke-NAR Bilgi

Balkanlarda yer alan Selanik şehri; Türk, Yunan, Ermeni, Bulgar ve Yahudi gibi farklı milletlerden oluşan sosyal bir yapıya sahipti. Bu durum şehirde kültürel canlılık; fikir hayatına da ayrı bir zenginlik kazandırılıyordu. Avrupa'da basılmış birçok yayın kısa bir sürede şehre ulaşabiliyordu. Bu durum, şehrin Batı ile etkileşimini hızlandırmıştır.

* 1894 Osmanlı Şehir Nüfuslarını Gösteren Tablo

Vilayet	Müslüman	Yunan	Ermeni	Bulgar	Yahudi
Manastır	630.000	228.121	29	—	5072
Selanik	463.000	277.000	1257	223.000	37.206

* Yukarıda verilen tabloyu incelediğimizde Osmanlı Devleti'ne ait Manastır ve Selanik şehirlerinin çok milletli yapıya sahip olduğu görülmektedir.

* Tablodaki şehirlerin sosyal yapısının farklı milletlerden oluşması bu şehirlerde zengin kültürel hayatın olduğunu göstermektedir.

✓ Mustafa Kemal'in, Harp Okulu ve Harp Akademisindeki yıllarının geçtiği İstanbul Osmanlı Devleti'nin başkenti olması nedeniyle sosyal, ekonomik ve siyasi açıdan büyük bir öneme sahipti. Mustafa Kemal, başkentte bulunduğu süre boyunca ülkede meydana gelen tüm gelişmeleri de yakından takip edebilme fırsatı buldu.

✓ Mustafa Kemal'in fikirlerinin oluşumuna ve gelişimine etki eden şehirlerden biri de Bulgaristan'ın başkenti Sofya'dır. Mustafa Kemal askerî atışe olarak görev yaptığı Sofya'da bir Avrupa başkentinin sosyal hayatını gözleme ve Avrupa uygarlığını oldukça yakından tanıma fırsatı elde etmiştir. Mustafa Kemal bu şehirde; dayanışma, demokratikleşme gibi değerlerin toplum açısından önemini kavramış ve sanatla ilgili bilgilerini arttırmıştır.

B. Osmanlı Devleti'nin İçinde Bulunduğu Durumun Mustafa Kemal'in Fikir Hayatına Etkisi

- ✓ Milliyetçilik düşüncesi ile İngiltere, Fransa ve Rusya gibi bazı Avrupalı devletlerin kışkırtması Balkan milletlerinin 19. yüzyılın başlarından itibaren Osmanlı Devleti'ne karşı isyan etmesine neden oldu. Azınlık isyanlarına bağlı olarak çıkan çatışma ortamı Mustafa Kemal'i derinden etkilemiş ve ona "milliyetçi" bir kişilik özelliği kazandırmıştır.
- ✓ Avrupa'da gelişen Sanayi İnkılabı da Osmanlı Devleti'ni olumsuz etkiledi. Sanayileşen Avrupalı devletler ürettikleri ürünleri kapitülasyonlar sayesinde Osmanlı ülkesine kolaylıkla ihraç ettiler. Osmanlı pazarları Avrupa'dan gelen ucuz ürünlerle doldu. Böylece Osmanlı sanayisi yavaş yavaş çöktü. Bu durum Mustafa Kemal'in ülkenin geleceği hakkında derin düşüncelere sevk etti.

Mustafa Kemal'i Etkileyen Bazı Olaylar

Fransız İhtilali	31 Mart Olayı	Trablusgarp Savaşı	Balkan Savaşları	I. Dünya Savaşı	Kurtuluş Savaşı
------------------	---------------	--------------------	------------------	-----------------	-----------------

C. Okuduğu Kitapların Mustafa Kemal'in Fikir Hayatına Etkisi

- ✓ Mustafa Kemal'in düşünce dünyasının oluşumunda yerli ve yabancı bazı yazar ve şairler etkili olmuştur.

TÜRK DÜŞÜNÜRLER

Namık Kemal, genç Mustafa'nın kalbinde vatan sevgisi ve hürriyet aşkı gibi duyguların yerleşmesine yardımcı olmuştur.

Tevfik Fikret, diğer Türk aydınları gibi hak, adalet ve özgürlük gibi konularda Mustafa Kemal'i derinden etkilemiştir.

Ziya Gökalp, Mustafa Kemal'i daha çok milliyetçilik, Türkçülük, bütünlüştürücü fikirleriyle etkilemiş bir aydındır.

M. Emin Yurdakul, eserlerinde özellikle milliyetçiliği savunan şiirler yazmış ve bu konuda Mustafa Kemal'i etkilemiştir.

YABANCI DÜŞÜNÜRLER

Jean Jacques Rousseau, devletin iktidara değil, halka ait olduğunu belirten anlayışla Mustafa Kemal'i derinden etkilemiştir.

Voltaire, eserleri ile Avrupa'da meydana gelen "Aydınlanma Çağı'na" önemli katkılar sunmuştur.

Ke-NAR Bilgi

Mustafa Kemal, Tefik Fikret için; "Ben inkılap ruhunu ondan aldım."- Namık Kemal için "Türk ulusunun yüzyıllardır beklediği ses"- Mehmet Emin Yurdakul için; "Türk milliyetçiliğinin yüce müjdecisi" ve Ziya Gökalp için ise; "...Fikirlerimin babası" tabirini kullanmıştır.

Hatırlayalım!

FİKİR ADAMLARI	FİKİRLER
Ziya Gökalp	Milliyetçilik
Namık Kemal	Vatanseverlik
Mehmet Emin Yurdakul	Milliyetçilik
Tevfik Fikret	Yenilikçilik
J.J. Rousseau	Demokrasi
Montesquieu	Milli Egemenlik
Voltaire	Akılcılık

Ke-NAR Bilgi

Osmanlı Devleti'nin dağılmasını önlemek için aydınlar arasında çeşitli düşünce akımları (Osmanlılık, İslamcılık, Türkçülük ve Batıcılık) oluşmaya başladı. Bu fikir hareketlerinden özellikle Türkçülük ve Batıcılık düşünceleri Mustafa Kemal'i etkiledi. Mustafa Kemal, Türkçülük düşüncesini benimseyerek Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni ulus-devlet anlayışına göre kurdu.

Ke-NAR Bilgi

Mustafa Kemal'in çok erken yaşlarda okumaya ve araştırmaya karşı duyduğu ilgi, hayatı boyunca devam etti. Cephede bile kitap okumaya ara vermedi. Millî Kütüphanenin hazırlayıp 1973'te yayımladığı "Atatürk'ün Özel Kütüphanesi Kataloğu"nda tarih, edebiyat, askerlik, siyaset, güzel sanatlar, hukuk ve felsefe gibi 102 başlık altında 4.289 eser yer alıyordu. Bu durum Mustafa Kemal'in çok yönlü gelişimine katkı sağlamış, ufkunu geliştirmiş ve düşünce dünyasını zenginleştirmiştir.

✓ Mustafa Kemal sadece kitap okumakla yetinmemiş ayrıca düşüncelerini de kaleme almıştır. Manastır yıllarından itibaren güzel yazmaya önem vermiştir. Harp Okulunda, memleket sorunlarıyla ilgili yazılar yazdı. Yakın arkadaşlarıyla birlikte elle çoğalttıkları bir gazete çıkardı.

✓ Mustafa Kemal'in yabancı dil bilmesi yabancı kitap, gazete ve dergileri okuyabilmesinin yolunu açmıştı. Okuduğu yabancı kitap, gazete ve dergiler Mustafa Kemal'in dünyada olup bitenlerden haberdar olmasına zemin hazırladı.

LGS'DE NE SORULUR? NASIL CEVAPLANIR?

Kitap okumak Mustafa Kemal'in en büyük tutkusuydu. Yaşamındaki tükenmez enerjisini ve yetişme tarzındaki sağlamlığını çok kitap okumasına borçluymuştu. Tarih, edebiyat, dilbilim, din, ekonomi, coğrafya, hukuk, siyasal bilimler gibi alanlar Mustafa Kemal'in ilgilendiği başlıca konulardı. Mustafa Kemal çok kitap okumakla beraber fırsat buldukça kitap da yazmıştır. Mustafa Kemal'in yazmış olduğu en önemli eseri Kurtuluş Savaşı Dönemini konu alan Nutuk'tur. Cumhuriyet döneminde de geometri eğitimini kolaylaştıran "Geometri" eseri de bulunmaktadır.

Yukarıda verilenlerden yola çıkılarak;

I- Mustafa Kemal farklı alanlarda kitaplar okuyarak çok yönlü gelişmeyi amaçlamıştır.

II- Mustafa Kemal sadece kitap okumamış fikirlerini ortaya koyan kitaplar da kaleme almıştır.

III- Mustafa Kemal yalnızca askeri alanla ilgili kitaplar yazmıştır.

gibi yargılardan hangisi ya da hangilerine ulaşamaz?

A) I ve II

B) Yalnız III

C) I ve III

D) II ve III

ÇÖZÜM: Sorunun metnini incelediğimizde; Mustafa Kemal'in tarih, edebiyat, dilbilim, din, ekonomi, coğrafya, hukuk, siyasal bilimler gibi farklı alanlarda kitap okuduğu ve bu durum onun farklı yönlerini geliştireceği (I); ayrıca yalnızca kitap okumadığı, düşüncelerini kendi yazdığı kitaplarla ifade ettiği (II) yargılarına ulaşabiliriz. Ancak; Mustafa Kemal yalnızca askeri değil farklı alanlarda birçok esere imza atmıştır. Bu nedenle doğru cevap "B" seçeneği olacaktır. ✓

LGS'DE NE SORULUR? NASIL CEVAPLANIR?

Mustafa Kemal, Harp Okulu ve Harp Akademisindeki yıllarını İstanbul'da geçirdi. O, İstanbul'da bulunduğu dönemde bir yandan askerlik bilgisini derinleştirirken diğer yandan genel kültürünü geliştirme imkânı buldu. "Bir kurmay subay kesinlikle yabancı dil bilmelidir, bunun aksini düşünmek büyük hatadır." diyerek Fransızca öğrenmeye daha çok zaman ayırdı.

Mustafa Kemal'in yabancı dil öğrenme isteği ona öncelikle hangi konuda katkı sağlamıştır?

A) İleri görüşlü kişilik oluşturma

B) Askeri yeteneğini geliştirme

C) Avrupa'yı yakından tanıma

D) Vatansever kişilik kazanma

ÇÖZÜM: Parçayı incelediğimizde; Mustafa Kemal yabancı dil öğrenmenin gerekliliği üzerinde durmuştur. Bir asker olarak yabancı dil öğrenmek istemesinin öncelikli amacı; öğrendiği dile ait devletin siyasi, ekonomik, sosyal vb. alanlardaki özelliklerini yakından kavrayabilmektir. Bu nedenle doğru cevap "C" seçeneği olacaktır. ✓

MUSTAFA KEMAL'İN ASKERLİK HAYATI ve KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

KAZANIM-4

Mustafa Kemal'in askerlik hayatı ile ilgili olayları ve olguları onun kişilik özellikleri ile ilişkilendirme

A. İlk görev yeri: Şam 5. Ordu Komutanlığı

☑ Öğrenim hayatını 1905 yılında kurmay yüzbaşı rütbesiyle tamamlayan Mustafa Kemal, 5 Şubat 1905'te merkezi Şam olan 5. Orduya staj yapmak üzere atandı. Burası Mustafa Kemal'in **ilk** görev yeridir. Bu sırada Şam'da iç karışıklıklar yaşıyordu. Devletin halk üzerindeki otoritesi zayıflamıştı. Ülke sorunlarına duyarsız kalamayan Mustafa Kemal burada **Vatan ve Hürriyet Cemiyetini** kurdu. Mustafa Kemal, buradan merkezi Manastır'da bulunan 3. Ordu Karargâhının Selânik şubesine atandı.

Ke-NAR Bilgi

Mustafa Kemal'in Şam'da Vatan ve Hürriyet Cemiyetini kurması onun **siyasi faaliyetlerde bulunduğu** göstergesidir.

B. Yeniden Selanik ve 31 Mart Olayı

☑ Mustafa Kemal, Selânik'te iken **İttihat ve Terakki Cemiyetine** üye oldu. Bu Cemiyet'in çalışmaları sonucu ülkede yeniden Meşrutiyet ilan edildi.

☑ Meşrutiyet karşıtları İstanbul'da ayaklanma çıkardılar. **31 Mart Vakası (Olayı)** adı verilen isyanı bastırmak için Selanik'te, **Hareket Ordusu** adıyla bir ordu hazırlandı. Kurmay başkanlığını Mustafa Kemal'in yaptığı Hareket Ordusu İstanbul'a gelerek isyanı bastırdı.

Ke-NAR Bilgi

Mustafa Kemal'in İstanbul'da çıkan 31 Mart Ayaklanmasını bastıran orduda yer alması onun Meşrutiyet yanlısı (Taraftarı) olduğunu gösterir.

☑ İsyanın bastırılmasının ardından isyanda rolü olduğu gerekçesiyle II. Abdülhamit tahttan indirilerek yerine V. Mehmet Reşat getirildi. Böylece İttihat ve Terakki Cemiyeti, ülke yönetiminde daha etkili bir güç hâline geldi.

☑ Mustafa Kemal, ittihatçı subayların siyasetle içli dışlı olmalarından rahatsız oluyordu. Mustafa Kemal'in ordu ile siyaset arasındaki ilişkiye dair yaklaşımı, cemiyetin liderleri ile yaşadığı görüş ayrılıklarını daha da derinleştirdi; o da cemiyetten ayrılarak askerî görevine odaklandı.

Ke-NAR Bilgi

Mustafa Kemal, ordu ile siyasetin birbirinden ayrı olmasını savunmuştur. Balkan Savaşları'nda alınan yenilgiler onun bu görüşünü haklı çıkarmıştır. (İleri görüşlülük-Öngörü)

Ke-NAR Bilgi

Mustafa Kemal, 1910'da İngiliz ve Fransız birliklerinin düzenlediği ve Fransa'da gerçekleşen Picardie (Pikardi) Manevralarına Osmanlı ordusunu temsilen katılmıştır.

LGS'DE NE SORULUR? NASIL CEVAPLANIR?

Picardi Manevraları sonrasında Mustafa Kemal ile röportaj yapan bir yazar onun için şöyle der: "Uçaklar savaşlarda çok önemli rol oynayacaktır." dedi. Havacılık o zaman yeniydi ve sadece gözlem amaçlı kullanılıyordu. Mustafa Kemal'in görüşlerinin isabetsiz olduğunu düşündüm. Yanılmışım, nitekim dört yıl sonra I. Dünya Savaşı'nda hava gücünün kesin etkisi görüldü.

Buna göre yazar Mustafa Kemal'in hangi kişilik özelliğini vurgulamıştır?

- A) Örgütleyiciliğini B) Millet sevgisini C) Öngörüsünü D) Milliyetçiliğini

ÇÖZÜM: Gelecek adına ortaya koyduğunuz bir düşüncenin ileriki zamanlarda gerçekleşmesi "ileri görüşlülük, öngörü ve önsezi" gibi kavramlarla açıklanır. Mustafa Kemal, uçakların savaşta önemli bir yerinin olacağını söylemiş ve gerçekten de ileride uçaklar savaşlarda önemli hale gelmiştir. Bu nedenle doğru cevap "C" seçeneği olacaktır.

C. Trablusgarp Savaşı

Trablusgarp Savaşı Haritası

✓ 1870'de siyasi birliğini kuran İtalya, sömürgecilik rekabetine katıldı. İtalya, Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'daki son toprağı olan **Trablusgarp'a** yöneldi ve Osmanlı Devleti'ne çağrı yaparak bu toprakların kendisine teslim edilmesini istedi. Osmanlı Devleti bu isteğı kabul etmeyince İtalya, Osmanlı'ya savaş ilan etti (1911).

✓ İngiltere ve Fransa'nın desteğini alan İtalya; işgalini Derne, Tobruk ve Bingazi'yi içine alacak

şekilde genişletti. Bu işgaller karşısında Osmanlı Devleti, karadan İngilizlerin Mısır'ı işgal etmesi, denizden ise güçlü bir donanmanın olmaması nedeni ile bölgeye asker gönderemiyordu.

✓ Osmanlı Devleti, Trablusgarp'a halkı İtalyanlara karşı harekete geçirmek için bazı gönüllü Türk subayları gizlice gönderebildi. Mustafa Kemal de gazeteci kimliği ve "Şerif" takma adıyla Mısır üzerinden gizlice Trablusgarp'a ulaştı.

Ke-NAR Bilgi

İtalya'nın, Trablusgarp'ı işgalinden sonra bazı gönüllü Türk subayları ile gizlice Mustafa Kemal'in de bu bölgeye gitmesi onun **vatansever** bir kişilik özelliğine sahip olduğunu gösterir.

✓ Derne ve Tobruk'ta halkı örgütleyerek yerel direnişini birleştirdi ve İtalyanlara karşı üstünlük sağladı. Ancak; İtalya, Osmanlı'yı zor durumda bırakmak için Çanakkale Boğazı'nı abluka altına aldı ve On İki Ada'yı işgal etti. I. Balkan Savaşı'nın başlaması üzerine Osmanlı Devleti barış istemek zorunda kaldı. İtalya ile Osmanlı Devleti arasında Uşi Antlaşması imzalandı (18 Ekim 1912). Bu antlaşma ile Trablusgarp İtalya'ya bırakıldı.

Ke-NAR Bilgi

Mustafa Kemal, Trablusgarp'ta az kuvvetle sevk ve idare, gerilla savaşının incelikleri konusunda tecrübe edinmiş oldu. Trablusgarp Savaşı, Mustafa Kemal'in halk arasında tanınmasının da başlangıcıdır. O, bu savaşta **teşkilatçılık (örgütleyicilik), ateş altındaki birlikleri idare etme, otorite kurma ve yokluklar içinde savaşı sürdürme** konularında kendisini geliştirme imkânı bulmuştur.

LGS'DE NE SORULUR? NASIL CEVAPLANIR?

Trablusgarp Savaşı'nda Mustafa Kemal ve silah arkadaşlarının kahramanca direnişiyle karşılaşan İtalya, Osmanlı Devleti'ni barışa zorlamak için On iki Ada'yı işgal etti. Ayrıca Çanakkale Boğazı'nı abluka altına aldı. Böylece zor durumda kalan Osmanlı Devleti aynı günlerde Balkan Savaşlarının da başlaması üzerine İtalya ile Uşi Antlaşması'nı imzaladı.

Yukarıdaki bilgilerden hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Mustafa Kemal ve arkadaşlarının Trablusgarp'ta verdiği mücadele İtalya'yı zor durumda bırakmıştır.
- B) Osmanlı Devleti'nin Ege denizindeki egemenliği zedelenmiştir.
- C) Olayların yaşandığı dönemde Balkan topraklarında gerilim yükselmiştir.
- D) Uşi Antlaşması ile Trablusgarp Osmanlı Devletine bırakılmıştır.

ÇÖZÜM: Soru metnini okuduğumuzda; Mustafa Kemal ve arkadaşlarının Trablusgarp'ta verdiği mücadele İtalya'yı zor durumda bırakmıştır. İtalya, Osmanlı Devleti'ni barışa zorlamak için On iki Ada'yı işgal etmiş böylece Osmanlı Devleti'nin Ege denizindeki egemenliği zedelenmiştir. Balkan Savaşlarının da başlaması üzerine Balkan topraklarında gerilim yükselmiştir. Ancak Trablusgarp Osmanlı Devleti'ne değil İtalya'ya bırakacaktır. Bu nedenle doğru cevap "D" seçeneği olacaktır.

D. Bir Facianın Hikâyesi: Balkan Savaşları

✓ 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sonunda Balkanlardaki birçok millet Osmanlı Devleti'nden ayrılmıştı. Balkan devletleri Fransız İhtilali ile yayılan milliyetçi politikalar ve Avrupalı devletlerin de kışkırtması ile birleşerek 1912'de Osmanlı Devleti'ne savaş ilan ettiler. Bu gelişme üzerine Mustafa Kemal Trablusgarp'tan dönerek Birinci Balkan Savaşı'nda Gelibolu Yarımadası'nda görev aldı.

Ke-NAR Bilgi

Mustafa Kemal'in Balkan Savaşları sırasında Gelibolu Yarımadası'nda görev alması Çanakkale Savaşı öncesinde bu bölgeyi yakından tanıma imkânı sağlamıştır.

✓ I. Balkan Savaşları Osmanlı Devleti açısından felakete sonuçlanmıştı Yunanistan, Bulgaristan, Sırbistan ve Karadağ ile Osmanlı Devleti arasında **Londra Antlaşması** (30 Mayıs 1913) imzalanarak savaşa son verilmiştir. Bu antlaşma ile Midye-Enez hattının batısındaki Balkan toprakları -Edirne dâhil olmak üzere- kaybedildi. Savaşın yarattığı kargaşadan faydalanan Arnavutluk bağımsızlığını ilan etti.

✓ Particilik yapan subaylar arasında irtibat ve iş birliği zayıf olması sebebiyle küçük Balkan devletlerine karşı yeterince mücadele edilemedi. Kayıplar veren ordumuz geri çekilmeye başladı.

Ke-NAR Bilgi

Yukarıda anlatılan durum; Mustafa Kemal'in "Ordunun siyasetten ayrı olması gerektiği" düşüncesini haklı çıkarmıştır.

✓ Balkan devletleri Osmanlı Devleti'nden aldıkları toprakları paylaşırken anlaşmazlığa düştüler. Bulgaristan'ın en fazla payı aldığını düşünen Yunanistan, Romanya, Sırbistan ve Karadağ bu devlete savaş açtı. Bu durumdan yararlanan Osmanlı ordusu Edirne ve Kırklareli'yi düşman işgalinden kurtardı. (İstanbul Antlaşması-1913)

LGS'DE NE SORULUR? NASIL CEVAPLANIR?

Sultan II. Abdülhamid'in Balkan Savaşı'nın kaybedilmesiyle ilgili değerlendirmesi:

"Hem bari orduyu politikadan çekebilseydik... Hanedana karşı olanlar, hanedandan yana olanlar diye bölündü yeni baştan ordu, 93 Muharebesi'ni kaybettik. 93 Muharebesi'ni niçin kaybettiysek, Balkan Harbi'ni de onun için kaybettik.

Sultan II. Abdülhamid'in yukarıdaki değerlendirmesi ile Mustafa Kemal'in aşağıdaki hangi düşüncelerinden hangisi benzerlik taşımaktadır?

- A) Osmanlı Devleti ordusu I. Dünya Savaşı'na girmemelidir.
- B) Ordu ile siyasetin birbirinden ayrılması gereklidir.
- C) Yönetimde monarşi yerine halk egemenliği uygulanmalıdır.
- D) Osmanlı Devleti'ni kurtarmak için Türkleri millî bir duygu etrafında birleştirmek gereklidir.

ÇÖZÜM: Soru metnini okuduğumuzda; Sultan II. Abdülhamid'in de ordu ile siyasetin birbirinden ayrılması gerekliliği vurgusunu yaptığını görmekteyiz. Bu nedenle doğru cevap "B" seçeneği olacaktır.

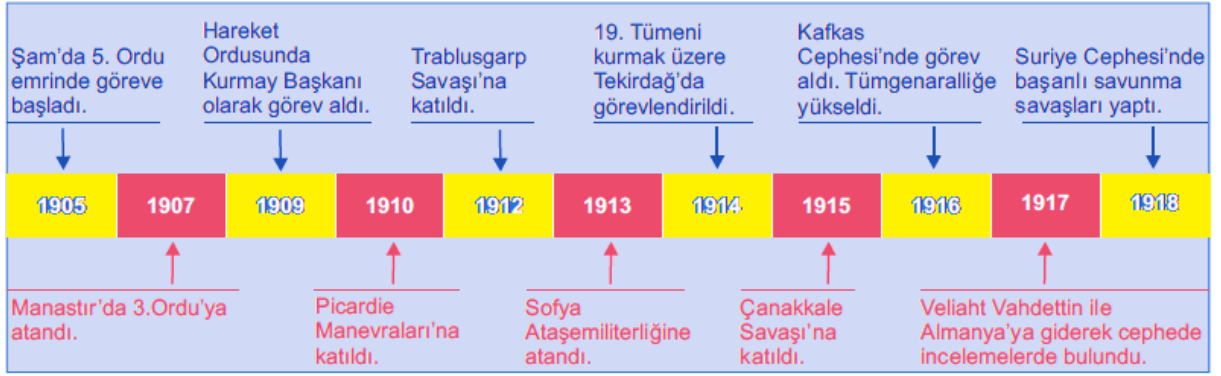
E. Sofya'da Bir Askeri Elçi

✓ Mustafa Kemal, Balkan Savaşları'ndan sonra Sofya'ya ateşemiliter (askerî elçi) olarak atandı. Sofya'daki görevi esnasında Bulgaristan'da yaşayan Türkleri ziyaret edip onlarla yakından ilgilendi, onların kültürel hayatlarının gelişmesi için çaba sarf etti. Bulgar kültürünü yakından tanımak için sosyal faaliyetlere katıldı. Buradaki bir baloya, İstanbul'dan getirttiği yeniçeri kıyafetiyle katılan Mustafa Kemal dikkatleri üzerine çekti.

✓ Mustafa Kemal, Bulgar parlamentosunu yakından izleme fırsatı buldu. Ayrıca; Sofya'da görevini sürdürürken I. Dünya Savaşı başladı.

Ke-NAR Bilgi

Mustafa Kemal Sofya'daki ateşemiliter (askerî elçi) görevi sayesinde dış politika ve diplomasi tecrübesi kazanmıştır.

Not: Yukarıda Mustafa Kemal'in askerlik görevinde bulunduğu yerler kronolojik olarak verilmiştir.

Mustafa Kemal'in Kişilik Özellikleri

✓ Trablusgarp Savaşı sırasında dağınık halde bulunan yerli halkı İtalyanlara karşı birleştirmesi
✓ Kurtuluş Savaşı sırasında Türk milletini tek amaç etrafında toplaması

TEŞKİLATÇILIK,
ÖRGÜTLEYİCİLİK,
LİDERLİK

✓ Vatanın kurtuluşu için birçok cephede görev alması
✓ Çanakkale'de askerlerine vatan için ölümü emretmesi
✓ Kurtuluş Savaşı'nda "Ya İstiklal Ya Ölüm" parolasını ilke edinmesi

VATANSEVERLİK
CESARETLİLİK

✓ Balkan Savaşları öncesi ordu ve siyasetin birbirinden ayrılması gerektiğini savunması ve haklı çıkması
✓ Çanakkale'de düşmanın nereden çıkarma yapacağını önceden tahmin etmesi

İLERİ GÖRÜŞLÜLÜK
ÖNGÖRÜ-ÖNSEZİ

✓ Zorluklar karşısında pes etmemesi
✓ Tüm olumsuzluklara rağmen eğitim hayatına devam etmesi

KARARLILIK